

دري پښتو قاموس

د گرانو ټکو معنی

آ

احمر	احمر	آخر کار	آخرش
احمر الخدين	احمر الخدين	آسيا	آسيا
اخترع	اخترع	آشفته	آشفته
ايجاد كول	ايجاد كول	آهنگ	آهنگ
اختلاط	اختلاط	آهو	آهو
اخفا	اخفا	آبت	آبت
اخگر	اخگر	آبا	آبا
اخي	اخي	آبتر	آبتر
ادب	ادب	آبناء	آبناء
ادب تعليم ور كوتك	ادب تعليم ور كوتك	آبرار	آبرار
اربعين	اربعين	آبله	آبله
ارغوان	ارغوان	انقباء	انقباء
استاده	استاده	انعام	انعام
استخوان	استخوان	اجابت	اجابت
استعجال	استعجال	احسن التفويم	احسن التفويم
استغنى	استغنى	نفسه ډكشړى	نفسه ډكشړى
استماع	استماع	احمدى لواء	احمدى لواء
اسخبا	اسخبا	چي د قيامت په ورځ به	چي د قيامت په ورځ به
فيض رسان انسانان	فيض رسان انسانان	د هغه په سيوري انبياء	د هغه په سيوري انبياء
اشتها	اشتها	اولياء او مومنان په آرام	اولياء او مومنان په آرام
		ناست وى	ناست وى

اوج - بلندی، اوچنواله
اوطاق - مکان، حجره، کور
أولو الأبصار - بینا خلق، عقلمند،
هونبیار

ایدل (پ) - نلل

ب

باب - پلار، دروازه
با تمکین - قابل قدر
باده - شراب
باری - خدائے، پیدا کوونکے
بازنده - لوبغاڙے
با صواب - درست، صحیح، موزون
باقی عالم - هغه دنیا چي بقا او
همیشگی لری
بت - په یوه سترگه روند، چي یوه
سترگه کښي گل وی
بدر - بهر، څرکند، د میاشتي
څوارلسم شپي سپوږمي
بدر الدجا - خلیدونکی میاشت،
روښانه سپوږمي
بدنهاد - بد اصل، حرامزاده

اشکال - مشکل کیدل، دشواری
اصفیا - صاف باطن خلق، نیک خلق
اصطربلاب - د اجرام فلکی ناپ کولو
آله

اعانت - امداد کول، مدد کول

أفئاده - غرزیدل، مصیبتونو کښي مبتلا

اقر - تاج

اقبال - ددبده، قبولیدل، قسمت، نیک

أقرب - ډیر نږدې

التفات - مهربانی، مننه

الم - غم، رنج، تکلیف

الوان - د لون جمع، قسمونه، رنگونه

امجاد - د امجد جمع، ډیر لوڼه، بزركان

انبوه - کثرت، ډیر والی، هجوم

أندوه - اندېښنه، غم

أنظار - د نظر جمع، نگاه، سوچونه

انفاس - د نفس جمع، ساه اخستل

انکشت - سکورته، انکار

اواره - تالا و تاراج، حمله، پریشان

أوناد - د وند جمع، میخونه،

هغه سروته څلور اولیاء

عظام چي هروخت دنیا

کښي موجود دی

بیت المغمور - آسمانی کعبه چې په	بدیع - نادر شے ، ایجاد شوع
خلورم آسمان کېږي دے	بر - نیک خلق ، مهربان
بې دریغ - اچانک ، نه همه	برات - جنج ، ورا ، د خزانې وصولی
بې سده - کم عقل ، چې زېرک نه وی	کاغد ، اجازت نامه
مصائب و آلام په وجه د	برخوردار - خوشال ، خوش قسمت ،
انسان عقل چې کار پرېږدي	زولع
بې فرده - بغیر د چا امداد ،	برگزیده - چونر کړے ، خوښ کړے ،
بغیر د اجازت نامه	پسندیده
بیم - ډار ، وېره	برگستان - داوښ ورے نه جور شال ،
بېش - بینائی ، عقل ، سوچ	د جنگ جانه چې سپور
	او آس اغوستی وی

پ

پانداز - د حویلی فرش ، قدم کینودل	برنا - خوان
نشریف راوړل ، هغه ټاټ وغیره	بسته - اېسار ، بند ، پوري
چې دروازي نه بهر خپلو صاف	بشیر - نیک خبر ورکونکے ، ښکلے ،
کولو د پاره پروت وی	ښانسته ، د رسول الله لقب دے
پابوس - د پښو بوسه کول ، عزت کوونکے	بو الورا - بو معنی پلار ، ورا معنی
پاجی - کمینه ، بد معاش ، ذلیل	جنيان و انسان ، معنی د
پارس اکسیر - غیر فانی کیمیا ، داسې	جنيانو او انسانو پلار ،
کانرے چې اوسپنې سره	د حضرت علي نامه
ولگی نو اوسپنې نه سره	بو قلمون - قسما قسم ، رنگ په رنگ
زر جور شی	بهره ور - کاشیاب ، خوش نصیب
	بیت الحزن - د ژړا کور

تَسْبِيح - د الله پاکیزگی بیانول	پاس انفاس - د الله تعالی ذکر چي
تَضَرُّع - عاجزی کول، زاری کول	دیر ریاضت په وجه د بنده
تَعْجِيل - بیره، زر	ساه سره په بیداری او په
تَعْزِیبه دار - ماتم کوونکی، ماتمی	خوب کښې جاری وی
تَعْيِين - مخصوص کیدل، مخصوص کول	پچاور - د مکان ورستنې صحن
تَغْيِير - بدلی، بدلیدل	پښې اون - برمندي پښې، بغیر خپلو
تَفْسِیدل - سول، له گرمی ببقاری	پرتو - شعله، رنرائی، روشنی
تَفْضِيل - فضیلت، برتری ور کول	پرگنه - علاقه، تحصیل، آل اولاد
تَقْيَا - پرهیزگاری	پند - نصیحت، هدايت
تَكْلِم - خبرې انرې کول	پلاس - تَاب بَاب، غټه بیره او
تَمْسِك - مضبوط نیول، گرفت	زگه کپړا
تَوَلَا - مینه، محبت	پویر - هیر بدل
تَهْدِی - د زړه په زور، ژور زړه سره	
تَهْلِيل - لا اله الا الله ذکر کول	ت
تَهْنِیْت - مبارک بادی	تابش - گرمی، ناؤ
تَعْزِیبه - حضرت امام حسین علیه السلام	تاخت - حمله، نالا ولا
د روضې مبارکې با د ذوالجناح	تار - شبخون، ډاکه
نقل جوړول، عام اصطلاح کښې	تَأْسَف - افسوس، د غم اظهار کول
د امام عالی مقام مصائب بیانول،	تبرا - بیزارۍ
ماتم پرسی، ماتم داری	نَحْتُ الثَّرَا - د زمکې لاندې
تَوْتِیَا - میده، رانجه	آخری حصه
	نراب - خاوره، زمکه

جور۔ ظلم ، بي انصافی
جیب۔ گربوان ، جامی ، سینہ ، زرہ
جیفہ۔ بدبودار ، مردار خناور

ج

چاه۔ کوهی
چرده۔ نور رنگ
چندر۔ بو خوشبودار لرکے

ح

حاشرین۔ دحاشر جمع، جمع کوونکی
حبطہ۔ د عمل بربادیدل ، عمل
بیکاره کیدل ، خرابیدل
حبل المتین۔ مضبوطه رسی مراد
قرآن او اهل بیت
حجر۔ کانرے ، تیکه
حذر۔ دار ، پرهیز کوونکے
حراره۔ گدوونے دم، هغه دم چې رقص
کوی ، د دبرو سرو او آوازونو
په یو خانے کیدل

ث

ثامن۔ اتم ، هشتم
ثخو (پ)۔ لوشان
ثمر۔ میوه ، فائده
ثور۔ شوخکے ، ساند

چاکر۔ نوکر

ج

جابلسا۔ د بوه شهر نامه دے
چي دغي دنيا نه مشرق
په طرف پروت دے
جاروب کشي۔ جارو کول، خاکروبی
جامع العلوم۔ د علمونو مجموعه،
پوهنخی، یونیورسٹی
جانان۔ دیر شیرین او خوړ
شع، معشوقه
جبل۔ غر ، کوه
جرعه نوش۔ گوټ اوبه خنبل
جزو۔ حصه ، ټکرا
جسد۔ جسم ، بدن ، تن
جوار۔ نبردیوال، قربت، نژگیری
جود۔ سخاوت ، مهربانی

حریر - رہشم ، رہشمینہ کپرا

حَسْبُ الطَّرْفَيْنِ - دواڑہ طرف بزرگی

مراد پلار او مور لہ

طرفہ شرافت

حطب - خاشاک ، وچ لڑگی

حُطْمَه - نپز اور ، د دوزخ دریمہ طبقہ

حَقَا - بہ خدائے قسم دے ،

بلا شک و شبہہ

حلاوت - خوروالے ، شیرینہ مزہ

حمار - خر

حَمَلُ بَارٍ - بوج اوچتولو والا ،

د چا سوارول

حَمِيًّا - شریف نفس او خوددار انسان

حمیم - گرمی ، گرم شے

حَنَا - نکریزی

حَوْرٌ - ہلاکت ، نقصان

حیف - افسوس

خ

خائِصَةٌ - خاصیت ، خصوصاً

خاطر - زرہ

خامہ - قلم

خَدٌ - رخسار

خردمند - عقلمند ، دانا

خُرْدِيٌّ - واری ، ورگونی

خَرْمِنٌ - انبار

خروار - دیرزیات ، کثرت

خروش - غوغا ، شور ، ہنگامہ

خَطَا - غلطی ، گناہ

خفیات - خفیہ واقعات

خلخال - ہفتہ زیور چہ پنو

کبھی اچول شی ، بازیب

خلوت - تنہائی

خمس الاوقات - پنخہ وختہ

خَنْصَرٌ - وارہ گوٹہ ، کچینہ گوٹہ

خوشہ چین - فیض اخستونکے

خوک - خنزیر

خورسندی - خوشالی

ق

قاصر _ عاجز ، ناقابل
قاف تر قاف _ نوله دنيا ، سالم جهان
قبيح _ بد ، خراب
قبيله _ کورينه
قچاق _ طاقتور ، زورور
قربن _ دوست ، مثل ، مانند
قشمشم _ د حضرت علي
عليه السلام نامه
قطب _ هغه ولي چې هغه ته
بوډه ملک انتظام سپارل
شوعه وي
قفا _ خټ
قلوب _ د قلب جمع ، زرونه ،
ضمائر
قماش _ د کور سامان ،
ريشميني جامي
قمچي _ متروکه

غنوده _ د خوب رانلو اثرات

ارپملي کول

غنيم _ د بښمن ، د بښمن

غواص _ لامبوزن

غول _ د سپايانو لښکر

ف

فتوح _ فراخي

فتور _ خرابي ، نقص

فجار _ د فاجر جمع ، بد اخلاق

خلق ، بدکرداران

فر _ شان و شوکت

فراست _ هوښيار توب ، دانائي

عظمندي

فراغ _ فرصت موندل ، فارغ کيدل

فرد _ سرخ ، کاغذي سند

فردا _ صبا ورځ ، د قيامت ورځ

فرس _ آس

فرمود _ ارشاد ، وينا

فريفته _ عاشق ، مښين

فلوس _ کم ، لږې پيسې ،

معمولي رقم

ک

کاری - زور ، ناک
 کاف و نون - امر الہی "کن" مراد
 دے، ہفتہ حکم چہ ہفتہ
 سرہ ہو کار وشی با ہو
 شی وجود کنہی راشی
 معطل نول کائنات
 کبریت - خالص سرہ زر
 کج رفتار - بہ غلطی لاری روان
 منافق ، بی وفا
 کج نژاد - حرامی ، نطفہ حرام
 کذاب - د کاذب جمع ، دروغن
 کڑوہ - کوس چہ خلور زرہ گز
 بہ برابر وی
 کڑدمان - د کڑدم جمع ، لہمان
 کشت - زمکہ ، ہفتہ بیچ چہ نری
 فصل اخستہ شی
 کٹی - منسوب بہ کل ، د کل والا
 د کلیہ جمع
 کندی - شاید ، ممکنہ دے

کندی - بو قسم سابعہ دے چہ پسرلی
 بہ وخت پنو کنہی پیداو پری
 دا نرخہ سبزی دے ، زنانه
 ی بو خل کتوت کنہی
 اوختوی نرخہ اوبہ نری
 نلی کری ہفتہ نہ پس ی
 ساگ پشان نیار کری
 کوٹاہ - لنہ بدل ، اختتام پذیر کیدل
 کونل آسونہ - ہفتہ آسونہ چہ امیرانو
 د پارہ مخصوص شوی وی
 کور و کر - روند او کونر
 کھانی - فال بنودلو والا
 د شیب واقعاتو وباند
 کھنہ جامہ - شلیدی جامہ ،
 زری جامہ
 کیوان - زحل ستورے

گ

گداز - وپلی کیدل
 گل ریز - گلونو تبدیل مراد
 د اوبنیو بہیدل

لقاء - دیدار ، ملاقات

لون - قسم ، شان

م

مارقین - گمراهان، بی دین خلق

ما سوا - ورايه ، مستثنی ، ماورا

ما فیها - کوم شی چی په هغه

کښې دے

مال و ملک - دولت او جائداد

ملکان - فریشتگان

مالبخولیا - دماغی مرض دے

لیونتوب

ماوی - استوگنې خانے

د واپسی مقام

مایه - مورہ

مباهات - فخر کول ، ناز کول

مبصر - لیدونکے ، بینا ، رسولو والا

مبین - څرگند ، نمایان ، واضح

مجهول - ناپوهه

مجیب - قبولونکے

محزون - غمگین ، غمژن

گستر - غوړیدل

گل رعنا - خوشنما ، زیبا ، بو گل

نامه چې اندرون ی سور

او بهر زېر رنگ لری

گل سوری - د سور رنگ گل

گلناری - انار پشان سور رنگ

والا گل

گوارا - خوښ کړے قابل برداشت

گور - ډک ، لبریز

گوش - غوړ

گوندی ملوی - دنیاوی کاروبار د

پاره تعلقات پیدا

کول، پارنې بازی

ل

لال - گنگ ، هغه څوک چې

خبرې نشی کولے

لدنی علم - هغه علم چې له طرفه

د الله بغیر د استاذ عطا

شوی وی

لسان - ژبه

مُحِيط - احاطه کوونکج ، سمندر	مُتَنَفِي - ابي پرواه ، نسي
مُخَاطَرَه - اندېښنه ، ډار ، وېره	مُتَوَفِي - سر دفتر ، هغه افسر
مُخَدِّوم - آفا ، مولا ،	چي محاسبه کوي
واجب الخدمت بزرگ	مُخَر - فېضه کول ، تسخير شوه
مُخَع - برابر ، هم پله ، سارے	مُشْرَب - طريفة ، لار ، مسلک ،
مُدْرَس - درس ورکولو والا ، استاد	مُدْهَب ، چينه
مُدْهَب - لاره ، طريق ، آئين	مُشْهُود - حاضر شوه ، چي د
مُربِي - سرپرست ، پرورش کوونک	چا گواهي ورکړي شي
مُردَه - خوانه ، نكيه کلام	مُصْفَا - صاف ، پاکيزه
مُرضِع پوښ - بنائسته لباس	مُصْمَم - پاخه ، مضبوط
اغوستونکي	مُضْطَر - شمناک ، پریشان
مُرضُوب - پسندېده ، برگزېده	مُضْطَرَب - ابي فرار ، ابي آرام
مُركَب - آس ، هغه خبز چي	مُطَاع - سرمايه ، کوم شي نه
سوارلي په کپړي	چي نفع اخستلي شي
مُر مُر قنديل - د سگ مرمر فانوس	مُطْلِع النور - د نور طلوع کېدل
مُسا - ماښام	خَالِع
مُسَبِّبُ السَّبَاب - ذرائع او اسباب	مُطْلَقًا - بالکل
پيدا کوونکج مراد	مُظْهَر - د ظاهر کېدلو خال
الله تعالیٰ	مُعَاد - د قيامت ورځ ، قيامت
مُستَجاب - قبول	مُعَادِي - عادي
مُستغرق - په کار کېږي ډېر زيات	مُعْجَز - حيران کوونکج ، معجزه
مُشغول	د پيغمبر کرامات

منفعل	- خيجل ، پشيمان	معدوم	- نيست شوه
منقلب	- درهم برهم ، گردش	مُعَذِّب	- عذاب كيني گرفتار
	كيني گرفتار	مفتون	- عاشق
من و سلوی	- هغه طعام چې له	مُفْتِحُ الْبُؤَابِ	- د دروازو پرانستونكې
	طرفه د الله تعالى به		مشكل كشا
	بنی اسرائیلو نه د حضرت	مقال	- قول ، خبرې
	موسی په زمانې كيني راتلو	مُقْبِلان	- صاحبان اقبال ، قبول
موكل	- چا باندي چې كار		شوی خلق
	سپارلې شوه وی	مقر	- ایساریدل ، سکونت
	خوك چې د چا وكيل	مُقْرَب	- د قربت خاوند ، د لوتې
	په حیثیت كار كوی		مرتبي خاوند، خاص دوست
مهتر	- سردار ، لوتې حاكم	مُقَرَّر	- خطیب
مُهَيِّمِنًا	- مهيمين د الله صفتی	مُقَرَّر	- ایسار شوه ، معین شوه
	نامه ده ، زړه ته تسکین	مقرون	- نېردي ، قریب
	ورکولي والا	مُكْرَر	- بار بار
مه	- شراب	ملجاء	- د پناه خانې
مبشت	- استوگنه ، ژوندون	ملحد	- بي دين ، فاسق
مه ناب	- د سور رنگ شراب	منان	- د لوتې نعمت خاوند ،
	مجازاً د معشوقې شوندي		د الله پاک صفتی نامه
ميعاد	- وعده ، د وعدې وخت	منزه	- پاک ، صاف
ميخ	- نور اوره چې د باران	مُنْعِمًا	- چا باندي چې نعمتونه
	خاڅکی پکني وی		نازل شوی وی ، مالدار

لغاس - د خناورو خريد و فروخت
بازار ، د آسونو د بندې
مقابلې ميدان

نخلستان - باغ ، خنكل
لخوت گير - مغرور ، كبرجن
ندامت - افسوس

ندير - دار وړ كوونكې ، د رسول
مقبول لقب
نرد - بوه لوبه چې بزر جمهر د

شعرتج په مقابلې كېږي
ايجاد كړې وه ، بزر جمهر
د نوشيروان عادل وزير وه

نسرن - يو اعلى خوشبودار گل
نشانين - دنيا و آخرت ، دواړه جهان
صنډر - تكرې تكرې كوونكې ،
خيرنې والا

نص الكبرا - د قرآن مجيد لول
آيت چې معنی او
مطلب ي صاف او

واضح وي ، څه شك
و شه پكې نه وي
نظام - د النظام سلسله ، منظم

مېنه - اول ، شروع
ميوال - شان ، طريقه

ن

نابكار - يو كنخل دی ،
حرامزاده كمينه
ناجبه - نجات موندونكې ، چانه

چې نجات حاصل شوی وي
نازرا - نامناسب ، نازيبا
ناسور - هغه زخم چې هميشه

لرې نه وښي او زوې
بهرې او جوړې نه
ناشكفته گل - هغه گل چې
شورېدلې نه وي ،

د گل لوبې ، كلي
نالي - نوشك ، د بستري هغه
حصه چې انسان په خملې

نايه - ننه ، اندرون
نجباء - د نجيب جمع ، شرفاء
بزرگان

نجوم - د نجم جمع ، ستوري

واز - خلاص ، وارث ، پرانستل
واژگون - منحوس ، بد مخ ،
په خټ ، آلتا

واصل - ملاو شوع ، چانه چي د
پيوستكي دولت حاصل
شوع وي ، چاسره چي
هروخت ليدل كتل كيږي
وضع - حالت ، دهنگ ، قاعده ،

لري كول ، خارج كول
واسلين - د وسل جمع ، هغه

باكماله هستياني چانه
چي دالله قربت حاصل وي
وجه - مخ ، طريقه ، ذات ، سبب

وداع - رخصتي اخستل

وحوش - د وحش جمع ، چاربايان
وصلت - پيوستكي ، پيوند ،
ميل ملاپ

وهاب - د الله صفتي نامه ،
ډير بخشش كوونك

وبار - فخر كول

نفس - ساه ، دم ، سلوي

نقباء - د نقيب جمع ، ابدال نه

د اوچني درجي خاوندان
نمود - څرگند ، علامت ،

شان وشوكت

نوا - آواز ، نوبه ، آرزو ، جدائي

نواصب - د ناصبه جمع ،

كافران ، مشركان

نورالعين - د سترگو نور

نهفته - پټ ، پوشيده

نيابت - د نائب مقام ، په

گدي ناسته ، جانشيني ،

قائم مقام كيدل

و

واردات - د عارف په زړه له طرفه

د الله تعالى چي كوم

حالات او واقعات

ظاهريږي او كومي اشاري

ملاوېږي هغه نه واردات

ونيلې شي ، واردات هم د

الهام پشان غيبي اشاري

او نظاري دي

۵

هائون	صحرا ، بيابان
هفت اقليم	د زمکې اوډ حصې
	مراد ټوله دنيا
همسر	برابر ، هم رتبه
هواداران	دوستان ، همدردان
هوبدا	څرگند ، نمايان

۶

بنيم	هغه ماشوم چې پلار
	يې مړ وي
براغ	نيز رفتار آس
بسر	هغه ماشوم چې مور
	يې مړه وي
بَعُوبُ الدِّين	يعسوب د گبين
	مچکيو سردار ته ونيله
	شي ، د دېن سردار ،
	د حضرت علي لقب دے

بفين	بيې شک و شبهه
يک قلم	بالکل ، قطعي
يک لخت	تمام ، ټول
يم	درياب